

утвердженні у громадській свідомості розуміння, що посадова злочинність підриває авторитет і силу держави, етичні основи суспільства; послідовності і активізації проведення антикорупційної політики щодо службовців, схильних до корупційних вчинків, створення громадських формувань, незалежних державних структур для участі населення у боротьбі з посадовими злочинами.

Список використаних джерел та літератури:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. К.: Феміна. – 1996.
2. Кримінальний кодекс України від 25 квітня 2001 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
3. Про боротьбу з корупцією: Закон України від 5 жовтня 1995 р. // ВВР України. – 1995. – № 34.
4. Камлик М., Невмержицький Є. Корупція в Україні. – К.: Знання, КОО, 1998.
5. Камлик М. І. Невмержицький Є. В. Про результати дослідження проблем, що пов'язані з протидією корупції в Україні. // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2000. – № 2.
6. Кримінальне право. Особлива частина. Підручник. – К.: НАВСУ. – «Правові джерела». – 1998.
7. Кримінологія. Особлива частина: Навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти / І. М. Даньшин, В. В. Галіна, О. Г. Кальман. – Х.: Право, 1999.
8. Мельник М. І. Корупція: проблема визначення сутності і поняття // Вісник Академії правових наук України. – 1997. – № 3.
9. Охотнікова О. М. Посилення кримінальної відповідальності за посадові злочини // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 1998. – № 3.
10. Шалгунова С. А. Питання попередження хабарництва та корупції в органах внутрішніх справ // Конституційні гарантії захисту людини у сфері правової діяльності. Дніпропетровськ: 1999.
11. Юридичний словник-довідник. К.: 1996.

Корчинський Костянтин Олексійович

магістрант історичного факультету

Житомирського державного університету імені Івана Франка

науковий керівник – д. і. н., проф. **Ярмошик І. І.**

Внесок Дмитра Дорошенка у розвиток української історіографії

Дмитро Іванович Дорошенко (1882–1951) – визначний історик, громадський та політичний діяч. Він зробив досить багато для організаційного та ідейного становлення української історичної науки, особливо в еміграції, розробив та популяризував державницьку концепцію української історії та історіографії, розвитку зв'язків між українськими та європейськими науковцями. Одним із визначних моментів в його творчості посідають дослідження в галузі історіографії, вчений один з небагатьох, хто започаткував систематичні виклади з української історіографії у вищій школі, написав перший загальний курс історії української

історичної науки. Не втратила свого наукового значення і створена Д.Дорошенком оригінальна концепція української історіографії [2, с.123; 6, с. 224].

Інтерес до української історії та культури, української книги та її авторами виніс Дмитро Дорошенко з дитинства, а саме, під впливом своєї родини. Його особисті здібності, здатність до самостійної роботи над дослідженням минулого та до висловлення власної думки проявилися рано, і вже у перші роки творчості (1899–1904 рр.) з'являються праці, близькі до історіографічної тематики [1, с. 157].

На думку В. Солдатенка, Дмитра Дорошенка вважають істориком державницького напрямку, але це визначення відносне, умовне. Воно більше відмічає особливі симпатії чи прихильності того чи іншого автора, у тому числі й самого Дорошенка, до тих етапів з історії України, коли особливо яскраво виявлялися тенденції боротьби за національну державність, інші ж періоди розглядаються теж під кутом зору оцінки існування держави чи ж її відсутності. Саме за такого підходу на особливу увагу автора заслуговує внесок у історичну долю українства Богдана Хмельницького, Петра Дорошенка, Івана Мазепи, що найяскравіше уособили прагнення народу до власної державності [7].

Відомий історик Л. Винар пропонує поділяти історіографічні праці Дмитра Дорошенка за такими категоріями: 1) Загальні історіографічні дослідження, які охоплюють загальний розвиток, або окремі періоди розвитку української історичної науки; 2) Праці, присвячені західно-європейській історичній і мемуарній літературі, які охоплюють українознавчу тематику; 3) Дослідження, присвячені окремим історикам і їхній творчості; 4) Праці, присвячені діяльності українських наукових установ; 5) Джерелознавчі видання, а також праці, в яких висвітлено вагу мемуаристики в історичних дослідженнях; 6) Рецензії і бібліографічні нотатки на історіографічні видання [4, с. 52].

Катастрофа української визвольної боротьби, втрата державності вплинули на різні ділянки українського життя, в тому числі і на розвиток історіографії. «Державницька школа» в українській історіографії постала під впливом В. Липинського (1882–1931) як своєрідна реакція на праці істориків-народників, які ставили в центр історичного процесу народ, діяльність народних мас. Основними представниками народницької історіографії, яка домінувала в Україні до I Світової війни, були М. Костомаров, В. Антонович, М. Грушевський. Історики-державники ставили, в протизагаду історикам-народникам, у центр історичних розвідок державу і державотворчі змагання української провідної верстви, досліджували характер держави у різні часи її існування, аналізували причини занепаду. Між українськими науковими середовищами на еміграції починається ідеологічна боротьба не лише щодо висвітлення історії України, а й за «переподіл» наукової спадщини, новий концептуальний виклад попереднього розвитку української історичної науки [3, с.77].

Д. І. Дорошенко стає головним популяризатором історіософських і історичних концепцій В. Липинського на форумі української і європейської історичної науки, а також серед широких кіл українського громадянства.

З 1921 р. Д. Дорошенко викладає у Українському Вільному Університеті (УВУ) у Празі та у Карловому Університеті на кафедрі української історії. Основним предметом його викладання була українська історіографія. Мешкав Д. Дорошенко у Подєбрадах, й опрацьовував матеріал для викладів. З університетських викладів Дмитра Івановича на потреби високошкільної освіти постав «Огляд української історіографії» (Прага, 1923) [3, с. 79].

Саме «Огляд» забезпечує стале місце Д. І. Дорошенку у розвитку української історіографії. На той час значна частина роботи з галузі дослідження української історії була розроблена, але майже не було розвідок загального характеру про розвиток української історичної праці. Д. Дорошенко ставив перед собою складне завдання – заповнити цю поважну прогалину в українській історичній науці. Це було логічним продовженням його попередніх дослідів з окремих проблем української історіографії. В «Огляді» Д. Дорошенко робить переоцінку української історіографії з точки зору внеску українських істориків не лише у дослідження рідної минувшини, а й у розвиток самопізнання українського народу і національний культурний рух [5].

Постійне слідкування за розвитком української історичної науки дозволило Д. Дорошенкові написати кілька статей про наукові установи та осередки, дослідити стан української історичної науки в Україні та на еміграції. Одним з перших українців Дмитро Іванович вступає у полеміку з російськими вченими – прибічниками «Євразійської теорії». В цій теорії Д. Дорошенко бачив наслідування передреволюційного російського великодержавництва і націоналізму, і в цілому вважав її ненауковою. У 1920–1930-их рр. у західноєвропейській історіографії панувала російська схема історії Східної Європи, українську історію «вважали додатком до російської», була велика термінологічна плутанина. Д. Дорошенко ставить перед собою відповідальне завдання – ознайомити західно-європейських істориків з об'єктивною термінологією східноєвропейської історії, а разом з тим заперечити російську схему і термінологію. Йдеться перш за все про німецькомовну роботу «Що таке історія Східної Європи?» (1934), що пізніше була перевидана українською мовою [3, 85–86].

Історична творчість Дмитра Дорошенка, його науково-організаційна діяльність і участь в українському суспільно-політичному житті заслуговує на всебічне вивчення. Він був автором цілого ряду ґрунтовних історичних праць, цінних джерельних спогадів, сприяв організації українського наукового життя і видатним суспільно-політичним діячем. Д. Дорошенко є класичним прикладом українського вченого і суспільного діяча, який пов'язав свій життєвий шлях із національним відродженням рідного народу і вважав, що історіографічні досліді мають безпосередній вплив на розвиток українського національного самопізнання.

Список використаних джерел та літератури:

1. Андреев В. Про походження історіографічних зацікавлень Дмитра Дорошенка (З історії державницького напрямку в українській історичній науці) / В. Андреев. // Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. – 1999. – № 5. – С. 151–156.
2. Андреев В. Творча біографія Д. І. Дорошенка (1882–1951): Еволюція історіографічних зацікавлень і поглядів / В. Андреев // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори): Літературно-науковий збірник. – 2006. – № 2. – С. 123–144.
3. Андреев В. Творча біографія Д. І. Дорошенка (1882–1951): Еволюція історіографічних зацікавлень і поглядів / В. Андреев // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори): Літературно-науковий збірник. – 2006. – № 3. – С. 64–107.

4. Винар Л. Дмитро Дорошенко: видатний дослідник української історіографії і бібліографії / Л. Винар // Український історик. – 1982. – № 3. – С. 40–78.

5. Дорошенко Д. Огляд української історіографії / Д. Дорошенко. – К.: Українознавство, 1996. – 257 с. – (Державна школа: Історія. Політологія. Право).

6. Оглоблин О. Українська історіографія 1917–1956 рр. : пер. з англ. / О. Оглоблин. – К.: Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Центр українознавства. Історичний факультет, Державний комітет архівів України, 2003. – 252 с.

7. Солдатенко В. Проект «Україна». 1917-1920 рр. Постаті / В. Солдатенко. – Харків: Фоліо, 2011. – 511 с.

Стецюк Вадим Борисович

кандидат історичних наук, доцент

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Проблема прав людини у «земському меморандумі» 1919 р.

Одним із малодосліджених питань історії Визвольних змагань 1917–1920 рр. є світоглядна боротьба в середовищі українського політикуму та активної частини громадянства щодо важливих питань суспільного буття. Одним із осередків подібних дискусій традиційно виступали земські організації; на жаль, якщо відстоюваннями земствами ліберальних цінностей у дореволюційний час достатньо добре відображене в науковій літературі [4; 7; 9], то подібні дослідження щодо доби Української революції практично відсутні.

Слід зазначити, що з дореволюційного часу органи земського самоврядування були осередком діячів, котрі відстоювали загальнолюдські цінності й вимагали чіткого дотримання царською владою прав людини. Цікаво, що найбільшою концентрація таких діячів була не серед гласних земства, а в середовищі «третього елемента» – представників інтелігенції, котрі працювали земськими лікарями, агрономами, інженерами тощо. Більшість із цих діячів схвально сприйняли революційні події 1917 р. і демократизаційні процеси. За часів Гетьманату, коли влада взяло курс на ліквідацію революційних здобутків часів Центральної ради, земські й міські самоврядування перетворились на один із ключових осередків опозиції (показово, що саме в цей час головою Київської губернської земської управи став С. Петлюра).

Відновлення УНР, серед керівників якої було чимало колишніх земців (С. Петлюра, Б. Мартос, Д. Одріна, В. Кедровський та ін.), чимало представників земських ліберальних кіл розглядали як перемогу, сподіваючись на торжество тих принципів, котрі відстоювали. Однак практично одразу виявились «камені спотикання» у стосунках ліберальних кіл і нової влади. По-перше, виникали численні конфліктні ситуації, зумовлені організаційними проблемами.

Головним предметом суперечок залишалось постійне звертання керівництва держави, що складалось з представників лівих партій, до прийомів «надзвичайщини», які більшість земців сприймали різко негативно. Нерідко земці обурювались діями представників місцевої влади, критикували їх за перевищення повноважень, втручання в компетенцію земських органів. Наприклад, Вінницька